

Národní přírodní rezervace Jizerskohorské bučiny. Foto František Pelc

ve Wageningen. Místní lesníci navíc pochopili, že jsme nejen teoretici, ale že chceme přispět k revitalizaci pohoří prakticky. Nemohu zde opomenout ani jméno bohužel už zesnulé, vynikající českoněmecké spisovatelky Libuše Moníkové, která ochraně přírody věnovala peníze za cenu Adalberta von Chamisso, kterou obdržela za román Fasáda (mimořádně, děj se odehrává ve frýdlantském zámku na úpatí Jizerských hor). Nadace na péči o krajinu Jizerky postupně věnovala celkem skoro 20 milionů korun, má také vlastní chalupu na Jizerce, kde probíhá ekovýchova. Postupně se začaly objevovat i jiné finance v různých národních a evropských programech a nyní jich je relativně dost. Proto jsme se rozhodli nadaci transformovat v Nadaci Ivana Dejmalu pro ochranu přírody, která kromě projektů v Jizerkách může podporovat ochranu přírody i mimo ně. Mimořádně jméno Ivana Dejmalu (1944–2010), polistopadového ministra životního prostředí, je zásadní i pro Jizerky a nadaci. On nás podporoval při jejím vzniku i posílení našeho základního jmění z výnosů malé kuponové privatizace.

Mnohdy se tvrdí, že lesy v Jizerských horách už jsou v dobrém stavu a vše špatné je za námi. Sdílette takový optimismus?

Stav je podstatně lepší než byl na zlomu osmdesátých a devadesátých let. Méně imisí, ekologicky vzdělanější lesníci a ochrana přírody může více kooperovat na všem. Nicméně rizika tady vidím, protože

se celkový koncept obnovy lesa nepodařilo realizovat, navíc nastává klimatická změna. Zjednodušeně řešeno, náhorní plošina má na velkých plochách obnovené zhruba stejnověkové porosty s převahou smrku ztepilého a mizejícího smrku pichlavého, ale i depozice dusíku nejsou zanedbatelné. A tudíž je zcela reálné riziko opětovného zhroucení lesa na velké ploše ve výhledu několika desetiletí.

Dají se tato rizika omezit?

Předně si musíme říct, zda chceme mít na náhorní plošině převážně nelesní společenstva, nebo les. Když je něco bez lesa, nemusí to být nutně tragédie. Koneckonců, Jizerky byly v rámci akce záchrany dřevní hmoty pro socialistické národní hospodářství odlesněny na ploše větší než sto čtverečních kilometrů. Hodně toho sice zmizelo, ale zvýšila se tu třeba hustota tetřívků, lindušky luční, sýců rousných vázaných na přemnožené hraboše mokřadní, objevily se daleké výhledy. Dosud se ale dávala přednost složité záchranné lesa a předpokládám, že tomu tak bude i v blízké budoucnosti. Myslíme-li to vážně, budeme muset pro to něco udělat, nejenom mudrovat a čekat. Víceméně stejnorodé porosty je potřeba v několika málo následujících desetiletích rozpracovat, aby se zásadně zvýšila jejich druhová a prostorová rozrůzněnost, s využitím stanoviště nejvhodnějších a geneticky nejvhodnějších původních lesních dřevin. Na svazích hor do nadmořské výšky 800–900 m se musí lesnický hospodařit přírodě blízkým způsobem, tak jak to například vi-

díme v Jedlovém dole či v ochranném pásmu NPR Jizerskohorské bučiny. Pak je šance na přežití ekologicky plnohodnotného lesa velká.

Občas v médiích dokonce proskočí zpráva o možnosti vzniku národního parku v Jizerkách. Co vy na to?

Není to nic nového. První návrh projektu národního parku Krkonoše, který zahrnoval Jizerské hory, velmi moderně formuloval již v roce 1923 vynikající přírodovědec profesor František Schuster. O společném národním parku v Krkonoších a Jizerských horách uvažoval v roce 1927 také Jan Svatopluk Procházka – český ochrannářský vizionář, student fenomenálního Hugo W. Conwentze v Berlíně (který mj. pomohl prosadit vznik švédských národních parků v roce 1909). Už vidím, že někdo moudrý, řekne, že toto území na to nemá. Má. Unikátní rozsáhlá rašeliniště v širokém příhraničním pruhu kolem přirozeného toku Jizery včetně polské strany a severní svahy hor pokryté rozsáhlými smíšenými lesy by byly jádrovým územím. Navíc by to pomohlo rozvoji ekoturismu, místním ekonomikám a soustředěně péči o lesy různého charakteru. Vznik nebo rozšíření národního parku však nejsou a nemůžou být odbyty pouze na poli odborných a vědeckých argumentů, ale musí mít také společenský konsensus či ještě lépe objednávku. Když se na to podívám trochu z nadhledu celostátního působení, nyní jsou priority trochu jinde. Pro Jizerky je hlavně důležité, aby se o jejich přírodní hodnoty dobře pečovalo už nyní a na obnově ekologicky stabilních lesů pracovali systematicky lesníci v součinnosti s ochranou přírody.

Kteří lidé byli a jsou pro Vás a pro ochranu Jizerky důležité?

Uvedu namátkou pár osobností z rozmanitých oborů. RNDr. Miroslav Nevrlý, Ing. Pavel Vonička, Ing. Libor Dostál, MUDr. Tomáš Klimovič, Ing. Jiří Hušek, Ing. Viktor Mesčerjakov, Ing. Jiří Smejkal a v posledních letech hyperaktivní Roman Karpas. Z těch, kteří tady bohužel už s námi nejsou, vzpomenu aspoň vynikajícího geobotanika Tomáše Sýkoru a erudovaného lesníka Zdeňka Cipru. To jsou jenom někteří.

Co přejete chráněncům do dalších let?

Krásnou krajinu plnou zdravých lesů, lidí, kteří o ni budou pečovat, a spokojené návštěvníky, kteří v ní uvidí a ocení i něco jiného než jenom přírodní tělocvičnu.

Vyhraje ďábel obtížný boj s přenosnou rakovinou?

Jan Plesník

Není žádným tajemstvím, jak ke svému jménu přišel největší v současnosti žijící dravý vačnatec ďábel medvědivý (*Sarcophilus harrisii*), dosahující délky 50–80 cm a hmotnosti 4,5–12 kg. Samci soupeří o partnerky vskutku urputně. Neméně zuřivě si zvířata vytvářejí pořadí, v jakém žerou oblíbenou potravu – mršiny. Obrovský tlak stisku čelistí

umocněný mohutnými žvýkacími svaly ďáblu umožňuje polykat kosti, celé orgány a srst úlovku. Uvádí se, že za pouhou půlhodinu dokáže zcela spořádat kořist dosahující 40 % jeho hmotnosti (Pemberton & Renouf 1993). Pokud je ďábel zahnán lidmi do úzkých, pohybuje červenými ušima, vydává odporný zápach, vřeští a doširoka otvírá tlamu s velkými zuby.

Kodaňská zoo byla několik let jediným místem mimo Austrálii, kde bylo možné se setkat se živými ďábly medvědivými. Foto Jan Plesník

